

Відгук
наукового керівника
щодо дисертації Бойко Вікторії Валентинівни
«Психопоетика прози Тодося Осьмачки»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
за спеціальністю 035 «Філологія»

Проникнення в таїну тексту, розкриття смислів, які оприявнюються письменником видимо, декодування прихованих та без поставленої мети втілених – чи не найбажаніший і процес і результат для літературознавства від самих його витоків.

Упродовж століть вияскравлювалася оптика бачення митцем світу навколо й водночас ущільнювалася завіса підтекстового, потужнішою ставала частка несвідомого в художньому творі. Процес цілком об'єктивний, якщо зважати на психо-когнітивно-креативний поступ Homo sapiens і розширення можливостей мистецтва.

Тож і процес пізнання художніх явищ не може не бути пролонговано-поступально-експансивним. Виклики мистецького розвою, помноженого на бажання й можливість письменника, окрім звичної ролі представляти світ навколо ще й активно репрезентувати власний психосвіт, потребували відповідного інструментарію і розширення меж традиційного літературознавства у бік суміжних наук, зокрема, психології.

Особливо важливою така кореляція стає при осмисленні модерних явищ, своєю чергою помножених на виклики, які відвертали літературу з окресленого вище шляху в прірву тоталітарного «єдінообразія», руйнації цінностей, що по-особливому актуалізовано в період 20-х–50-х років ХХ століття. Травма суспільна вела за собою травму особистісну і спроба осягнути творчість митця, який її пережив, без здобутків науки про душу повсякчас буде неповною.

Психопоетика, як літературознавча галузь, має такі можливості. Вікторія Бойко, що взялася досліджувати прозу Тодося Осьмачки, постать котрого є показовою щодо згубного впливу радянського тоталітаризму на особистість письменника, продемонструвала це у своїй дисертації.

Її **актуальність** не викликає сумніву і з позицій розвитку методології, і з огляду на місію **суб'єкта** дослідження – Тодося Осьмачки, котрий розвінчує вбивчу сутність радянської влади, трансформовану, але не змінену нині режимом російської федерації. Обраний **об'єкт** студії, який дисертантка обмежила прозою митця: повістями «Ротонда душогубців», «План до двору», «Старший боярин», оповіданням «Психічна розрядка», є релевантним задля реалізації поставленої **мети** – проаналізувати особливості психопоетики творчості Тодося Осьмачки. Логічним, хоч і дещо деталізованим, є набір поставлених завдань, що сприяють цьому.

Є усі підстави говорити про концептуальність їхнього виконання, чому сприяє чітка структура дисертації і підпорядкованість методологічним принципам психопоетики з акцентом на використання психоаналітичних підходів. На підмогу цьому є використання як власне фрейдівських концептів і методів, запропованих як призму підходу до Т. Осьмачки Н. Зборовською, так і знахідок дисертантки у працях А. Адлера (A. Adler), Ф. Саллоуея (Frank J. Sulloway). Це увиразнило і розширило дослідницький інструментарій психопоетики та вияскравило несвідомі чинники, які стали формо- й змістотворчими у поетиці Т. Осьмачки.

Проза письменника розкрилась у дисертації В. Бойко психоавтобіографічними гранями. На широкому мемуарному матеріалі дослідниці вдалося вияскравити психічні маркери особистості письменника, які трансформувалися в образній структурі повістей, стали впливовими на сюжетотворення. Заслужують на увагу оприлюднені чинники і художні артефакти реалізації захисних механізмів психіки письменника: сублімації, витіснення, проєкції. Це наблизило до наукового розуміння представлених на рівні художньо-мемуарних версій окремих фактів біографії митця, зокрема, стосунків у родині, взаємин із Оленою Вітер тощо.

Робота зі спогадами, листами, автобіографією вимагала високої міри самостійності, скрупульозності й відповідальності здобувачки. Відзначу ці риси в роботі разом із прагненням до об'єктивності, адже тонкі межі між враженням про ті чи ті якості й характеристики психічного, відображені у власне

мемуарних і мемуарно-художніх версіях рефлексії Т. Осьмачки, потребували постійного вивірення з іншими, а найголовніше – перевірки текстами, як мірилом наближення до істини. Саме тут найважливіший принцип психопоетики – істина виявляється на перетині різних джерел інформації про митця – став підмогою дослідниці, і, як на мене, дав змогу реалізувати поставлену в дисертації мету.

Робота добре апробована у формі доповідей на всеукраїнських і міжнародних конференціях, результати дослідження представлені в п'яти статтях у виданнях категорії Б, статті у виданні категорії В, п'яти матеріалах конференцій в Україні та за кордоном.

Загалом дисертація Бойко Вікторії Валентинівни «Психопоетика прози Тодося Осьмачки», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія» є цілісним оригінальним дослідженням і рекомендується до захисту.

Науковий керівник
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри української
філології та журналістики

Сергій МИХИДА